

Hun hebben

Toen ik een jaar of 8 was, probeerde ik een hondsmoeilijke grammatica te leren: die van 'zullie' en 'hullie' waar ik 'zij' en 'hen' gebruikte, en het raadselachtige: 'Kan ik jou? Dat ken niet.' Ik moest wel, want ik wilde meespelen met stoere kinderen op een pleintje een paar straten verderop, een buurt die om onbegrijpelijke reden een achterbuurt heette. Het lukte aardig. Toch viel ik door de mand, want bepaalde subtiele toonhoogtes en vervoegingen krijg je als nieuwkomer nooit helemaal onder de knie. Dus droop ik af naar mijn eigen 'bekakte' straat.

Ik hoor ze wel eens in de tram, de kinderen die luchtig proberen mee te doen in de heersende straattaal. 'Spange chick', 'die mooi meisje', 'doe niet zo báát' en 'hun hebben gelijk' – ze zeggen het, maar het komt er net niet lekker uit. Nu zijn ze de losers. Straks niet.

'Hun hebben' rukt op in het Nederlands en minister Plasterk wil het niet hebben. Niet als onderwijsminister en niet als voorzitter van de Taalunie. Vorig week voerde hij in *De wereld draait door* een ontsporende discussie met taalkundeprofessor Helen de Hoop, die had ontdekt waarom 'hun' als onderwerp zo aantrekkelijk is: je weet meteen dat het over mensen gaat. Plasterk betwistte haar uitkomsten niet, maar zei dat zolang hij erover ging, 'zij' de voorgeschreven vorm bleef. 'Er is al genoeg veranderd aan de taal', vond hij. Dat maakte de taalprofessor witheet van woede, zoveel stupiditeit: spelling was geen taal!

Ze had een punt: spelling is een afspraak. En: taal verandert constant. Taal is de klei van levende taalgebruikers. Verliefden zeggen niet meer: 'Mi lanct na di, gheselle mijn', maar 'luv joe xxx'. Plasterk had een sterker punt: de beslissing om grammaticale wijzigingen – bijvoorbeeld 'hun' als onderwerp – in de standaardtaal op te nemen, is niet aan de wetenschap.

Straattaal kan poëtisch, grappig en vindingrijk zijn: geen taalverloedering maar -verrijking. Toch ligt er een onverbiddelijke waterscheiding tussen jongeren die in hun sollicitatiebrief 'dit mooi baan' en 'hun hebben' schrijven en zij die weten dat je zulke dingen onder vrienden zegt of sms't, maar niet schrijft in een sollicitatiebrief. Taalvaardigheid is kunnen switchen tussen codes; het beheersen van één code is armoedig.

Standaardtaal was een geweldige uitvinding, want zij verkleinde sociale verschillen. Iedereen die op school de taal van boeken en kranten had geleerd, kon voortaan meedoen, ongeacht sociale of etnische herkomst. Het vergt een enorme inspanning van het onderwijs om iedereen die taal te leren. Niet elk roc wil die nog leveren.

Het lijkt emancipatorisch om spreektaal tot standaard te verheffen, maar het tegendeel is waar. De middenklasse is minder tolerant dan de taalprofessor. De doorsnee werkgever denkt bij zo'n 'hun hebben'-brief: deze maar niet. Misschien ten onrechte. De pijn om zo'n afwijzing deert de woedende taalkundige kennelijk minder.

Het lijkt
emancipatorisch
om spreektaal
tot standaard te
verheffen, maar
het tegendeel is
waar

